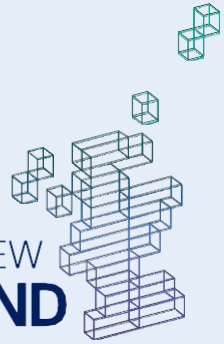

Building a New Scotland: obywatelstwo w niepodległej Szkocji

BUILDING A NEW
SCOTLAND

Podsumowanie

W tej publikacji z podsumowaniem wchodzącej w skład serii pt. „Building a New Scotland” znajdują się propozycje szkockiego rządu dotyczące spraw obywatelstwa po uzyskaniu niepodległości przez kraj. W propozycjach uwzględniono następujące punkty:

- proponowany model obywatelstwa oparty na integracji dla obywateli niezależnie od tego, czy urodzili się w Szkocji, czy poza nią, oraz niezależnie od tego, czy określają siebie jako głównie Szkotów, czy jako wyłącznie Szkotów; oraz
- kwestia tego, kto stałby się obywatelem Szkocji z chwilą odzyskania przez nią niepodległości i kto mógłby stać się obywatelem tego kraju później.

Przedstawione tu wizje są wyrazem otwartego podejścia rządu Szkocji do prawa posiadania obywatelstwa tego kraju, realizowanego z poszanowaniem zasad integracji.

Pełna treść opracowania zawiera dalsze szczegóły na temat tych propozycji. Opisuje również ich podstawę merytoryczną oraz zawiera odniesienia do źródeł.

Według założeń obywatele Szkocji mieliby prawo do swobodnego życia i pracy w tym kraju. Mogliby również otrzymywać szkocki paszport.

Obecnie większość obywateli Szkocji to obywatele brytyjscy. Prawo brytyjskie dopuszcza możliwość posiadania przez obywateli Wielkiej Brytanii obywatelstwa wielokrotnego. Proponujemy, aby w niepodległej Szkocji prawo działało tak samo, tzn. aby jej obywatele mogli wedle własnego uznania mieć zarówno obywatelstwo szkockie, jak i brytyjskie, albo tylko jedno z nich.

Według naszych propozycji obywatele brytyjscy nie musieliby ubiegać się o obywatelstwo w niepodległej Szkocji, by móc w niej mieszkać i pracować. Gwarantowałyby im to przynależność kraju do strefy podróży bezpaszportowej (ang. Common Travel Area), obejmującej Wielką Brytanię, Irlandię Północną, Republikę Irlandii, Wyspy Normandzkie i Wyspę Man.

Jeśli Szkocja stanie się niepodległa, jej obywatelstwo będzie można nabyć na cztery sposoby:

- po automatycznym otrzymaniu go w dniu odzyskania niepodległości;
- po urodzeniu się w tym kraju po odzyskaniu niepodległości;
- po zarejestrowaniu się jako obywatel(ka) Szkocji; albo
- po złożeniu wniosku o obywatelstwo Szkocji.

Następna sekcja zawiera podsumowanie każdego z tych sposobów.

Sposoby uzyskiwania obywatelstwa Szkocji

1. Automatyczne uzyskiwanie obywatelstwa

Plany rządu Szkocji zakładają, że jej obywatelami z dniem odzyskania niepodległości stawaliby się automatycznie obywatele brytyjscy oraz osoby, które:

- mieszkają w Szkocji (według przepisów prawa „z miejscem stałego zamieszkania”);
- urodziły się w Szkocji;
- mają rodzica, który jest obywatelem brytyjskim urodzonym w Szkocji; albo
- które wcześniej mieszkały w Szkocji przez co najmniej dziesięć lat albo przez pięć lat jako dziecko, przy czym w przypadku młodych dorosłych liczba lat byłaby obliczana na zasadzie pro rata.

Osoby, którym obywatelstwo szkockie przysługuje ze względów osobistych, czyli takie, które mieszkają lub urodziły się w tym kraju, miałyby dostęp do usług dla ludności bez konieczności podejmowania dodatkowych działań.

Taki dostęp miałyby również osoby, które nie mieszkają w Szkocji, ale których prawo do obywatelstwa w tym kraju wynika z przeszłych uwarunkowań lub uwarunkowań ich rodzica, przy czym takie osoby prawdopodobnie najpewniej będą musiały przedstawić dowody na potwierdzenie swojego prawa do ubiegania się o obywatelstwo.

Osoby, które nie chcą uzyskać obywatelstwa Szkocji automatycznie, mogłyby z niego swobodnie zrezygnować.

2. Dzieci urodzone po odzyskaniu niepodległości przez Szkocję

Dzieci urodzone po odzyskaniu niepodległości przez Szkocję zostawałyby jej obywatelami automatycznie, jeśli co najmniej jeden z ich rodziców byłby:

- obywatelem Szkocji; albo
- obywatelem brytyjskim lub irlandzkim; albo
- „osiedlony” („settled”) na mocy obowiązującego w tym kraju prawa imigracyjnego.

Dzieci urodzone po odzyskaniu niepodległości przez Szkocję poza tym krajem zostawałyby jej obywatelami automatycznie, jeśli co najmniej jeden z ich rodziców również byłby jej obywatelem.

3. Zarejestrowanie się jako obywatel Szkocji

To prawo do uzyskania obywatelstwa przysługiwałoby dwóm grupom osób:

- obywatelom brytyjskim i irlandzkim zamieszkałym w Szkocji;
- dzieciom dowolnej narodowości, które mieszkają w Szkocji i tu są wychowywane.

Dostępna byłaby również ścieżka uzyskiwania obywatelstwa dla osób, które chciałyby uzyskać obywatelstwo po odzyskaniu niepodległości przez Szkocję. Polegałaby ona na złożeniu wniosku przy spełnieniu odpowiednich kryteriów.

4. Złożenie wniosku o obywatelstwo Szkocji

Procedura ubiegania się o obywatelstwo innego kraju bywa nazywana „naturalizacją”.

Obywatel innego kraju mógłby złożyć wniosek o obywatelstwo Szkocji, jeśli:

- mieszkałby tu przez co najmniej pięć lat; oraz
- miał status „osiedlonego” w Szkocji od co najmniej 12 miesięcy.

Paszporty

Po odzyskaniu przez Szkocję niepodległości obywatele tego kraju mieliby prawo do posiadania jego paszportu. Byłoby ono dobrowolne. Paszport otrzymywałoby się na drodze takiej samej procedury, która obowiązuje obywateli brytyjskich starających się o wydanie paszportu brytyjskiego.

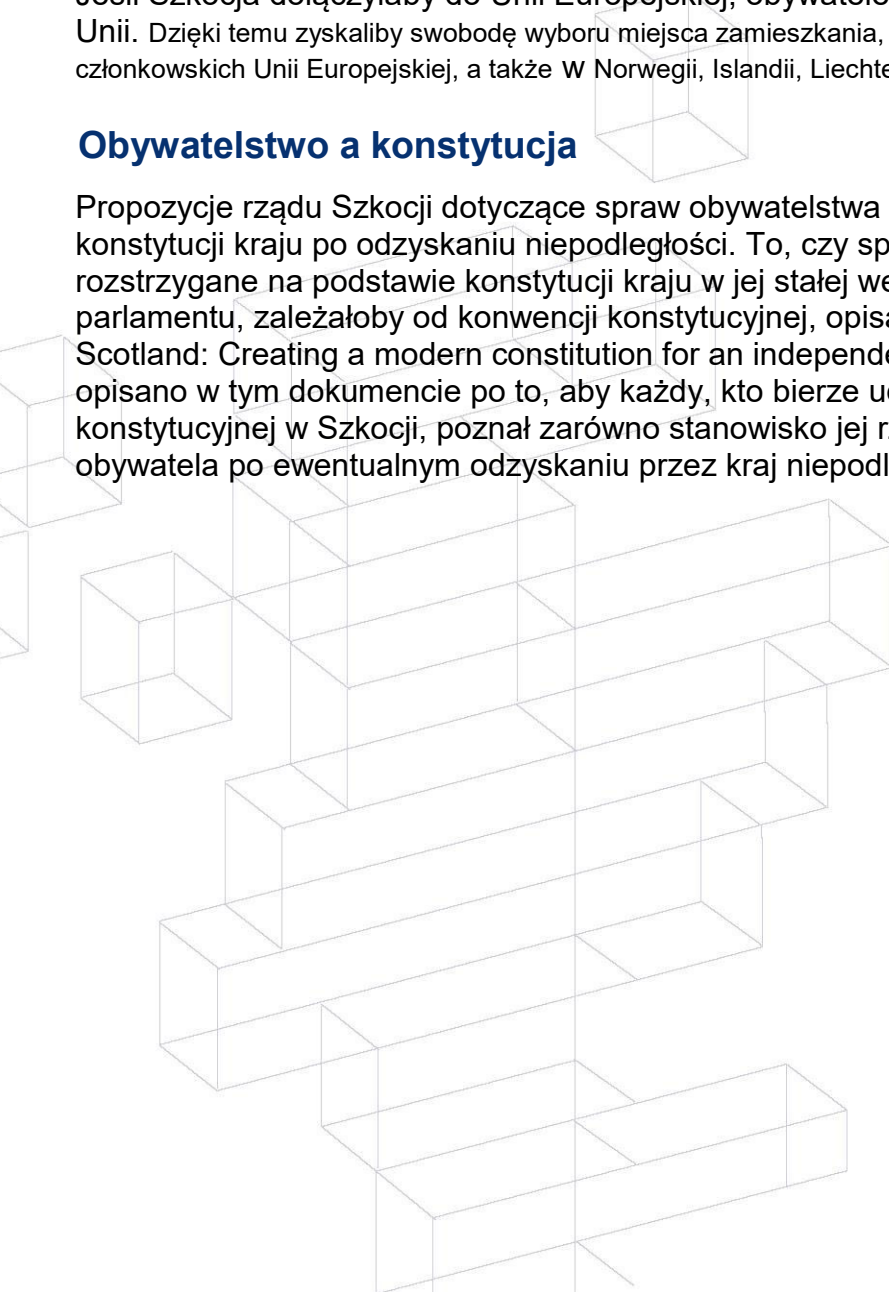
Strefa podróży bezpaszportowej i Unia Europejska

Szkocja należy do strefy podróży bezpaszportowej. Ze względu na to, że nie zmieniliby się to po odzyskaniu niepodległości, obywatele brytyjscy i irlandzcy mogliby bez ograniczeń mieszkać i pracować w Szkocji, podobnie jak teraz. Obywatele szkockcy zachowaliby te same prawa w Wielkiej Brytanii, Irlandii Północnej i Republice Irlandii.

Jeśli Szkocja dołączyłaby do Unii Europejskiej, obywatele kraju ponownie stali się obywatelami Unii. Dzięki temu zyskaliby swobodę wyboru miejsca zamieszkania, pracy i nauki we wszystkich 27 państwach członkowskich Unii Europejskiej, a także w Norwegii, Islandii, Liechtensteinie i Szwajcarii.

Obywatelstwo a konstytucja

Propozycje rządu Szkocji dotyczące spraw obywatelstwa zostałyby uwzględnione w tymczasowej konstytucji kraju po odzyskaniu niepodległości. To, czy sprawy dotyczące obywatelstwa byłyby rozstrzygane na podstawie konstytucji kraju w jej stałej wersji, czy na podstawie ustaw szkockiego parlamentu, zależałoby od konwencji konstytucyjnej, opisaney w dokumencie „Building a New Scotland: Creating a modern constitution for an independent Scotland”. Propozycje te szczegółowo opisano w tym dokumencie po to, aby każdy, kto bierze udział w debacie na temat przyszłości konstytucyjnej w Szkocji, poznał zarówno stanowisko jej rządu, jak i konsekwencje dla siebie jako obywatela po ewentualnym odzyskaniu przez kraj niepodległości.

Wniosek

Z prawnego punktu widzenia uzyskanie przez Szkocję niepodległości doprowadzi do stworzenia nowej narodowości, a obywatele będą mieli szansę współtworzenia tożsamości narodowej opartej na integracji. Innymi słowy, stworzenie szkockiego obywatelstwa będzie jedną z pozytywnych i konstruktywnych konsekwencji odzyskania niepodległości przez kraj. Obywatele Szkocji będą mogli korzystać z następujących praw: z nowego prawa do posiadania paszportu szkockiego, z nadal obowiązującego prawa wynikającego z istnienia strefy podróży bezpaszportowej oraz – po ponownym przystąpieniu kraju do Unii Europejskiej – z praw przysługujących jej obywatelom.

© Rząd Szkocji, 2023 r.

ISBN: 978-1-83521-156-4

Publikacja Rządu Szkocji, lipiec 2023 r.

Dla Rządu Szkocji stworzyła firma APS Group Scotland, 21 Tennant Street,
PPDAS1330823 (07/23)

Edinburgh EH6 5NA